

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО СТВОРЕННЯ ПРИВАБЛИВОГО ЗОВНІШНЬОГО ВИГЛЯДУ ЯК СКЛАДОВОЇ ПЕДАГОГІЧНОГО ІМІДЖУ

У статті розкривається сутність понять "імідж", "педагогічний імідж", "імідж вихователя". Автор розкриває особливості підготовки майбутніх вихователів до створення зовнішнього вигляду як складової педагогічного іміджу під час лабораторних занять із курсу "Основи педагогічної майстерності".

Ключові слова: імідж, педагогічний імідж, імідж вихователя, зовнішній вигляд, лабораторні заняття.

Сучасні зміни в підходах до розвитку вищої освіти висувають нові вимоги до професійної підготовки педагогів-вихователів, оскільки вимагають від них систематичної роботи над собою, здатності адаптуватися до соціальних змін, пошуку оптимальних і гнучких освітніх технологій, а також ефективних методів, прийомів і форм організації педагогічної взаємодії.

Успішній презентації своїх професійних та особистісних якостей сприяє імідж, тобто те уявлення, яке людина невідомо або навмисне створює про себе. Все вище сказане надає особливий значущості вивченню ролі іміджу у професійному становленні сучасного педагога дошкільного закладу.

Проблемі формування професійного іміджу приділяють увагу як зарубіжні, так і вітчизняні дослідники. Так, загальними питаннями, пов'язаними із формуванням іміджу особистості, займалися зарубіжні (П.Берд, П.Вейл, Т.Д.Сван, М.Спіллейн та ін.) і вітчизняні (Є.Доморовська, А.Панасюк, І.Федоров та ін.) науковці. Коло наукових інтересів українських та російських дослідників охоплюють проблеми формування іміджу політика, бізнесмена, державного службовця (І.Альохина, П.Гуревич, В. Маркіна, Г. Почепцов, Р.Ромашкіна, В.Шепель та ін.), учителя та викладача (Л.Авраменко, С.Архипова, Т.Бусигіна, Н.Гузій, Ю. Дзядевич, А.Калужний, Л.Ковальчук, А. Кононенко, Т.Кудерська, Н.Кузьміна, Л.Мітіна, І.Ніколаеску, О. Попова, Н.Савченко, І.Чертикова, В.Шепель, Н. Шкурко та ін.). Проте, незважаючи на значну увагу науковців до питання іміджу в галузі педагогіки, малодослідженою залишається проблема формування іміджу вихователя дошкільного навчального закладу, оскільки окремі аспекти підготовки майбутніх вихователів до професійної діяльності вивчали Л. Артемова, Г.Беленька, Л.Загородня, С.Тітаренко та ін.

Метою даної статті є: 1) здійснити теоретичний аналіз понять "імідж", "педагогічний імідж" та його складових, сформулювати власне визначення терміну "імідж вихователя"; 2) розкрити особливості підготовки майбутніх вихователів до створення привабливого зовнішнього вигляду як складової педагогічного іміджу під час лабораторних занять із курсу "Основи педагогічної майстерності".

Імідж у перекладі з англійського ("image") у прямому значенні означає образ. Тобто, коли говорять про імідж людини, мають на увазі той образ, який виник в інших людей. Причому під образом розуміють не лише візуальний, зоровий образ, вигляд, але й образ мислення, дій, учинків і т.п.

Соціологи розглядають імідж як зовнішній образ, який створює суб'єкт із метою викликати певне враження, ставлення інших людей до себе. Психологи розуміють під іміджем: 1) цілеспрямовано сформований образ особистості, що виділяючи певні ціннісні характеристики, покликаний справити емоційно-психологічний вплив на кого-небудь; 2) сукупність зовнішніх і внутрішніх характеристик особистості, яка формується у процесі саморозвитку і соціалізації, спілкування і діяльності, містить систему ролей, які людина грає у своєму житті, доповнюється рисами характеру, інтелектуальними особливостями, зовнішніми даними, одягом та ін. [5, с.134-135]. Із вище сказаного можна зробити висновок про те, що імідж людини є орієнтованим на сприйняття іншими людьми з її безпосереднього навколишнього та адресований нею як повідомлення про свій статус, професійну роль, унікальні риси і якості особистості.

У зв'язку із виокремленням нової галузі педагогіки – педагогічної іміджології, доцільно розглянути й поняття "педагогічний імідж". Так, українська дослідниця проблеми професійної підготовки педагогів Н.В. Гузій трактує його як "полісемантичну категорію, що характеризує стиль професійно-педагогічної діяльності, манеру спілкування, уміння індивідуалізувати свій образ, надавати йому естетичної виразності" [1].

Близьким за значенням до цього є "імідж учителя", який Г.Коджаспіровою визначається як емоційно забарвлений стереотип сприйняття учителя у свідомості учнів, колег, соціального оточення, у масовій свідомості. При цьому дослідниця зауважує, що під час формування іміджу вчителя реальні якості особистості тісно переплітаються із тими, які приписують йому довколишні [4, с. 46].

Російський науковець А.Калужний виділяє основні і найбільш значущі складові іміджу вчителя. На його думку, імідж структурують зовнішній вигляд, використання вербальних і невербальних засобів спілкування, внутрішня відповідність образу професії – внутрішнє "Я" [3].

З аналізу вищевикладених термінів на початковому етапі вивчення означеної проблеми ми можемо сформулювати власне визначення іміджу вихователя. Імідж вихователя – це емоційно забарвлений образ педагога, який сприймається вихованцями та їх батьками, колегами вихователя на основі аналізу його зовнішнього вигляду, манери спілкування, стилю взаємодії з оточуючими.

Імідж вихователя є складним феноменом, до якого входять різноманітні елементи. У процесі підготовки майбутніх вихователів треба брати до уваги те, що сприйняття людини людиною відбувається різними каналами (візуальний, аудіальний і кінестетичний). Відповідно необхідно вчити студентів презентувати себе з урахуванням провідних каналів світосприйняття співрозмовників.

Зважаючи на те, що основна інформація із зовнішнього світу сприймається через зоровий аналізатор, а також на те, що більшість людей складають своє перше враження про інших на основі оцінки зовнішності, важливим під час підготовки

майбутніх вихователів є створення привабливого зовнішнього вигляду. Він допомагає вихователеві привернути до себе увагу, створити позитивний образ, показати себе хорошим педагогом. Ось чому зовнішній вигляд вихователя має бути естетично-виразним, привабливим.

До елементів зовнішнього вигляду педагога більшість науковців (Л.Загородня [2], І.Зязюн, А. Калюжний [3] та ін.) відносять доглянутість, охайність, поставу, ходу, рухи, вміння добирати одяг та взуття відповідно до фігури, зачіску – до особливостей обличчя, доцільно користуватися макіяжем.

Зовнішній вигляд вихователя закарбовується в пам'яті дитини одразу, і це враження з часом важко змінити. Не секрет, що діти хочуть мати вихователя з приємною зовнішністю, елегантно одягненого, охайного, з привабливим макіяжем, модною зачіскою та хорошими манерами. Слід завжди пам'ятати, що вихованці навчаються всього цього в дорослих людей і перш за все в улюбленого вихователя. У манері одягатися проявляється одне із головних правил: красиво виглядати – значить проявляти повагу до навколишніх.

Під час вивчення модуля "Педагогічна техніка вихователя дошкільного закладу" із курсу "Основи педагогічної майстерності вихователя дошкільного закладу" уможливується підготовка майбутніх вихователів до створення привабливого зовнішнього вигляду як складової педагогічного іміджу. Так, на лекційних і семінарських заняттях студенти ознайомлюються із особливостями того, як:

1) необхідно вдягатися вихователю, яку зачіску і макіяж добирати на повсякдень, для презентацій, конференцій, вечірок;

2) привернути увагу дітей до себе, але і не відволікти її від основного матеріалу заняття, не налякати і не відштовхнути їх своїм зовнішнім виглядом;

3) презентувати себе через зовнішній вигляд батькам вихованців та колегам компетентним фахівцем у галузі дошкільного виховання.

Трансформувати набуті знання на рівень практичних умінь і навичок допомагають лабораторні заняття. На нашу думку, найдоцільніше їх організовувати через використання інтерактивних технологій, оскільки з їх допомогою навчальний процес відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх студентів. Окрім того, інтерактивна взаємодія виключає як домінування одного учасника над іншими, так і однієї думки над іншою, тому майбутні педагоги вчаться бути демократичними, спілкуватися з іншими людьми, критично мислити, приймати продумані рішення, що також є важливим для створення позитивного педагогічного іміджу.

Залежно від кількості годин, відведених на лабораторні заняття, викладач може сам обирати скільки вправ необхідно використати на одному занятті, в якій послідовності їх вибудувати. Ми подаємо орієнтовну структуру проведення лабораторного заняття з теми "Уміння вихователя створювати естетично-виразний і привабливий зовнішній вигляд".

На початку заняття доцільно актуалізувати теоретичні знання студентів про зовнішній вигляд вихователя, написавши термінологічний диктант або розгадавши заздалегідь складені ними вдома кросворди, ребуси, загадки.

Наступним елементом заняття є аналіз майбутніми педагогами зовнішнього вигляду один одного або ж слайдів із фотографіями вихователів із різним типом обличчя, фігури і відповідно дібраним макіяжем та одягом. Основна мета такої роботи полягає в тому, щоб студенти із цілісного образу людини могли виокремити компоненти її зовнішнього вигляду, дати їм оцінку (чи підходить одяг, взуття і зачіска людині за віком, за конституцією, чи відповідають вони загальним вимогам до зовнішнього вигляду вихователя; який макіяж використаний, наскільки він підходить педагогу; чи наявні прикраси, наскільки вони поєднуються із одягом вихователя, чи не будуть заважати йому в роботі тощо).

Після цього студентів доцільно об'єднати в підгрупи по 3-5 чоловік з метою закріплення знань про особливості добору одягу для вихователів. Найоптимальнішою для досягнення поставленої цілі є вправа з одягання паперових моделей вихователів різної статі, конституції, різного віку із використанням набору одягу (одяг може бути різних кольорів, різних фасонів, для різних життєвих ситуацій). Як тільки студенти впораються із цим завданням, пропонуємо до вдягнутої ляльки підібрати взуття і домалювати прикраси. Далі майбутні вихователі презентують створений ними образ педагога: пояснюють чому саме таким чином вони його вдягли, як використаний одяг допомагає приховати дефекти зовнішності (короткі ноги і довгі руки у чоловіків, зайву вагу в жінок, надмірно високий зріст і худорлявість тощо) і привернути увагу вихованців до особистості вихователя, як він сприяє реалізації навчально-виховних завдань у роботі.

Для виконання наступної вправи "Зачіска вихователя" двом студентам із кожної підгрупи пропонуємо перейти в сусідню, щоб на половину змінити їх склад. Спосіб виконання вправи залежить від матеріалу, який використовується для її проведення. Ми пропонуємо обрати один із варіантів:

1) одному зі студентів у кожній підгрупі решта учасників робить зачіску (матеріал – гребінці, пульверизатор із водою, шпильки, резинки тощо);

2) до обличчя паперової ляльки домалювати зачіску (матеріал – заготовки обличчя ляльок на аркушах паперу, кольорові олівці, фарби, крейда);

3) до створеної в попередній вправі моделі вихователя підбирається зачіска з вирізаного набору (матеріал – модель вихователя, заготовки зачісок різного стилю, кольору волосся, із прикрасами і без них);

4) підбір зачісок до наявних у базі даних комп'ютера обличчя через програму Photoshop. Після виконання даної вправи майбутні вихователі захищають свою роботу з підбору зачісок, звертаючи при цьому увагу на довжину волосся і його укладку, колір, на те, наскільки зачіска гармонує з одягом або макіяжем та сприяє виконанню професійних функцій педагога.

Для вправи "Моделювання макіяжу вихователя ДНЗ" повторно змінюємо склад підгруп і пропонуємо студентам один із варіантів:

1) обрати із команди одного претендента на роль вихователя і нанести йому макіяж;

2) розфарбувати за допомогою олівців і наявної косметики модель обличчя вихователя;

3) підібрати макіяж до обличчя, що зафіксовано на пропонованій фотографії через програму Photoshop. Після

виконання вправи здійснюється процедура захисту "створеного обличчя вихователя". При цьому звертається увага на те, наскільки нанесений макіяж відповідає типові шкіри, формі обличчя та губ, кольорові і формі очей, на що зроблений у ньому акцент, як він допомагатиме вихователів у роботі.

Завершальним етапом лабораторного заняття є розробка студентами практичних рекомендацій для вихователів щодо створення естетично-виразного і привабливого зовнішнього вигляду. Рекомендації майбутні педагоги можуть розробляти як індивідуально, так і у підгрупах.

Із практичного досвіду рекомендуємо в одну підгрупу об'єднувати представників різних статей, різної конституції, різних уподобань у стилях одягу, зачісок, макіяжу, оскільки саме таким чином відбувається взаємонавчання та ненав'язливе коригування зовнішнього вигляду майбутніх вихователів відповідно до вимог професії.

Підсумовуючи, зазначимо, що розглянуте нами питання не охоплює всіх аспектів багатогранної проблеми підготовки майбутніх вихователів до створення педагогічного іміджу і самопрезентації себе через зовнішність. Його успішність залежить передусім від уявлення педагога про себе самого, і лише потім – від уміння користуватися технологіями створення власного образу вихователя-професіонала.

Подальше дослідження буде спрямоване на вивчення типології педагогічного іміджу, його структури і функцій, особливостей підготовки майбутніх фахівців у галузі дошкільного виховання до його створення.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Гузій Н. В.* Педагогічний імідж і професійна культура / Н. В. Гузій / Творча особистість вчителя : проблеми теорії і практики : Зб. наук. праць. – К., 1997. – С. 28-31.
2. *Загородня Л. П.* Педагогічна майстерність вихователя дошкільного закладу : навчальний посібник / Л.П. Загородня, С.А. Тітаренко. – Суми : Університетська книга, 2010. – 319, [1] с.
3. *Калюжний А. А.* Психологія формування іміджу учителя / Анатолій Афанасьевич Калюжний. – М. : Гуманитар. изд. центр ВЛАДОС, 2004. – 222 с.
4. *Коджаспирова Г. М.* Педагогический словарь : Для высших и средн. пед. учеб. завед. / Г.М. Коджаспирова, А. Ю. Коджаспиров. – М.: Академия, 2000. – 176 с.
5. Сучасний словник іншомовних слів / [Укл. О.І. Скопенко, Т.В. Цимбалюк]. – К., 2006. – 789 с.

Подано до редакції 06.06.11
